

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Projektas „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Pradinio ugdymo lietuvių kalbos bendrosios programos projekto (2021) pristatymas: kas naujo?

Projektą rengia:

M. Bareikienė, A. Blockuvienė, D. Jakavonytė-Staškuvienė,
V. Schoroškienė, N. Venskuvienė

Vilnius

2021-04-23

**Priešmokyklinio
ugdymo programa**

2016 m. programa

2021 m. programa

**Pagrindinio ugdymo
programa**

Projektas „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Pabrėžiamas kalbos gebėjimų prasmingumas ir svarba kiekvienam asmeniškai ir visuomenei

Pasiekimų sritys:

- ✓ kalbėjimas, klausymas ir sąveika,
- ✓ skaitymas ir teksto suvokimas,
- ✓ rašymas ir teksto kūrimas,
- ✓ kalbos pažinimas.

Pagrindiniai atnaujinto turinio elementai

- Spausdintų ir skaitmeninių tekstų įvairovė (bežodė knyga, komiksas, animacinis filmas, knyga su šešėlių teatro vaizdo įrašu, knyga su garso įrašu).
- Kalbos mokymasis tyrinėjant.
- Aukštesnieji mąstymo pasiekimai.
- Informatinio mąstymo ugdymas per medijų tekstų supratimą, vertinimą, kūrimą, kalbėjimo, klausymo, skaitymo ir rašymo strategijų taikymą.

Daugiau dėmesio skirta mokinių aktyviam kalbos mokymuisi tyrinėjant

Siekama, kad vaikai, mokydamiesi kalbos, taikytų kalbos pažinimo strategijas – **pagal pavyzdį ir savarankiškai atliktų nesudėtingus kalbos tyrimus** (pvz., pastebi dėsningumus, padaro išvadas; daro atmintines, išveda taisykles); **aiškintųsi ir tyrinėtų kalbos vartojimą** (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje, daro išvadas pagal aiškiai pastebimus požymius).

Tyrinėjimu grįsto mokymosi esmė (1)

- Tyrinėjimu grįstas mokymasis – tai mokymasis siejant mokinio turimą patirtį bei turimas žinias su problemų sprendimu siekiant „pasigaminti“ reikiamas žinias. Tokio mokymosi idėjos pasitelktos ieškant alternatyvos formaliam žinių „perdavimui“. **Toks mokymasis skatina mokinius mąstyti, vertinti savo supratimą ir mokymosi procesą.**

Tyrinėjimu grįsto mokymosi esmė (2)

- Taikant tyrinėjimu grįstas veiklas labai svarbi mokinio kalbinė veikla: dirbdami porose ar grupėse mokiniai skatinami kalbėtis apie analizuojamas temas, vartoti sąvokas, ieškoti tinkamų pavadinimų objektų grupėms, kelti hipotezes ir jas lyginti, todėl mokiniai ne tik aktyviau įsitraukia į mokymosi procesą, bet ir giliau įsisavina žinias, didėja jų mokymosi motyvacija, ugdomi mąstymo gebėjimai. **Pabrėžtina**, jog tyrinėjimu grindžiamo mokymosi **vertė** – tai ne tik toje konkrečioje veikloje mokinių „atrastos“ taisyklės, susitarimai, sąvokos ar kitos žinios, bet pirmiausia **mąstymo ir mokymosi proceso supratimas, savarankiško mokymosi gebėjimai.**

Didaktiniai akcentai (1)

- Darbo pradžioje sukuriama veikti skatinanti **probleminė situacija**.
- Skatinama **įvairi veikla**. Siekiama, kad mokiniai atlikdami tyrimus aktyviai veiktų: eksperimentuotų, rinktų kalbos vienetus (raides, žodžius, sakinius, tekstus), juos rūšiuotų, žaistų kalba ir kalbinius žaidimus. Teigiamai vertinama **galimybė rinktis veiklą**.

Didaktiniai akcentai (2)

- Veiklas naudinga numatyti, **planuoti su pačiais mokiniais**. Prasminga veiklas organizuoti taip, kad mokiniai išmoktų mąstyti kaip tam tikros srities žinovai ar net išradėjai („**mąstykime kaip kalbą tiriantys mokslininkai**“). Tada ugdomoji veikla klasėje ar kitoje netradicinėje aplinkoje (pavyzdžiui, bibliotekoje) galėtų tapti savotiška „laboratorija“, **kur tiriami žodžiai, sakiniai, tekstai, knygos, vaizdo įrašai, filmai ar vaikams skirtos laidos....**

Didaktiniai akcentai (3)

- Mokantis tokiu būdu ypač naudingos mokinių **diskusijos** įvairiomis juos dominančiomis temomis. Diskusijos bus dar naudingesnės, jei vaikai bus skatinami joms iš anksto pasirengti. Skirdamas užduotis **mokytojas veiktas parenka atsižvelgdamas į mokinių gebėjimų lygį, tokiu būdu ir individualizuodamas turinį.** Veiklose mokiniams kyla įvairių klausimų, pavyzdžiui, *kaip išmokti, kam ir kodėl to reikia.*

Didaktiniai akcentai (4)

- **Kalbinės veiklos refleksija** – naudingas baigiamasis veiklos elementas. **Mokiniai skatinami apmąstyti savo kalbinę veiklą** (skaitymą, rašymą, kalbėjimą, klausymą) **ir apie tai kalbėtis**. Apmąstydami mokiniai ne tik įvertina savo pasiekimus (ko išmokau?), bet ir **mokosi tinkamai vartoti kalbines sąvokas** (pvz., *garsas, raidė, žodis, sakinys*).

Mokantis tyrinėjant labai svarbus mokytojo vaidmuo:

- ✓ *pažintinis ir motyvacinis mokinių veiklų skatinimas,*
- ✓ *aktyvus dalyvavimas,*
- ✓ *įsitraukimas į mokinių veiklą/užduotį,*
- ✓ *apgalvotas laiko numatymas užduočiai atlikti.*

Žodinės veiklos klasėje, kai mokomasi tyrinėjant, analizės schema

Mokytojo pokalbis su mokiniais apie tai, kaip bus mokomasi:

- veiklos turinys
- kalbos sudėtingumas, žodynas, apimtis/struktūra
- veiklos pristatymas, seka / nuoseklumas ir apibendrinimas

Mokytojo ir mokinių santykis:

- gebėjimas susitarti
- noras/rūpestis padėti, paaiškinti, patarti
- veiklos pristatymas, seka / nuoseklumas ir apibendrinimas
- stebėjimas ir pagalba, kai dirbama individualiai arba grupėje

Mokinių kalbinio žinojimo „kūrimas“:

- žinios apie kalbą ir kalbos vartojimą
- veiklos atlikimo strategijos išmanymas (kelio, kaip išmolti pasirinkimas ir aktualizavimas)
- išmanymas vaiko amžiaus psichologijos
- teigiamo nusiteikimo veiklos atžvilgiu ugdymas

Tyrinėjimu grįsto mokymosi veiklos pavyzdys kalbos pažinimo sričiai (1)

1 klasė. Veikla „Kaip žmonės sveikinasi?“

Veiklos aprašymas:

- Mokytojas, pastebėjęs, kad ne visi vaikai ryte sveikinasi su klasės draugais, kelia mokiniams klausimą: kaip ir kodėl žmonės sveikinasi? Siūlo atlikti tyrimą.
- Visi drauge svarsto, kaip galėtų atlikti tyrimą. Numato tyrimo tikslą ir dalis: **aptaria, ko sieks, kaip rinks duomenis, kaip juos analizuos**. Sutaria, kad vieną rytą mokiniai ateis anksčiau į mokyklą ir prie mokyklos įėjimo stebės įeinančius žmones, užsirašys žmonių pasakytus pasisveikinimus. Po to juos lygins, grupuos ir ieškos atsakymo į tyrimo pradžioje iškeltus klausimus.
- Numatytą rytą surinkę reikiamą medžiagą ir grįžę į klasę mokytojas su mokiniais drauge surašo išgirstus pasisveikinimus lentoje, aptaria tai, ką pastebėjo.

Lentoje surašyti atsakymai:

Sveikas. Labas.

Labą dieną! Sveiki!

Labas rytas!

Labukas!

Sveikutis!

Labas, Lina.

Labą dieną, mokytoja.

Tomas

Mokytoja Eglė

Virėja Danutė

levos tėtis

leva

Mokytojas skatina mokinius kelti klausimus ir svarstyti:

- ✓ Ar visi žmonės sveikinas?
- ✓ Kokiais žodžiais?
- ✓ Kaip vienas žmogus sveikinas su skirtingais žmonėmis?
- ✓ Kaip sveikinas vaikai / suaugę?
- ✓ Kaip sveikinas pažįstami / nepažįstami žmonės?
- ✓ ...

Tolimesnė veiklos eiga

- **Mokiniai skatinami dalytis pastebėjimais, grupuoti išgirstus pasisveikinimus.** Keliamos hipotezės ir jas stengiamasi patvirtinti arba paneigti remiantis surinkta medžiaga. Pavyzdžiui, **keliamą hipotezę, kad vienas žmogus turi vieną mėgstamą pasisveikinimą ir su visais sveikinasi vienodai.** Mokiniai skatinami patvirtinti arba paneigti šią mintį remdamiesi savo pastebėjimais. (*Mokytoja Lina pasisveikino su trimis žmonėmis ir visus tris kartus vartojo skirtingus žodžius.*)
- **Veiklos pabaigoje drauge apibendrinama, daromos išvados.**

Patarimai mokytojui (1)

- Jei mokiniai vyresni ir savarankiškesni, jei tokio pobūdžio veiklas organizuojame jau ne pirmą kartą, **stebėjimui galime skirti ne vieną dieną, o ilgesnį laikotarpį**. Pavyzdžiui, keletą dienų ar savaitę. Tokiu atveju stebėti galime įvairesnius žmones, surinkti įvairesnės medžiagos.
- **Kad vaikams būtų lengviau, rinkti medžiagai galime naudoti paruoštus „tyrimo lapus“**. Pavyzdžiui, lenteles. Tyrimo planavimo etape šiuos lapus galime drauge sukurti.

Lentelės pavyzdys

<i>Pasisveikinimas</i> <i>Ką sakė?</i>	<i>Pastabos</i> <i>(Kas? Su kuo?)</i>

Patarimai mokytojui (2)

- Panašiai galėtų būti išnaudojamos įvairios kitos 1 klasėje susidariusios klasės mokiniams **aktualios situacijos**, susijusios su mandagumo normomis. *Pvz., paprašymas, padėkojimas, atsiprašymas, atsisveikinimas.*
- **Veiklos pabaigoje galėtų būti sudaromos aktualios klasės taisyklės, susitariama jų laikytis.**

AČIŪ!

daiva.jakavonyte-staskuviene@vdu.lt

Projektas „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“